

# UČITELJSKI TOVARIŠ.

Glasilo

„Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani.“

Izdavatelj in urednik:

**Andrej Žumer,**

mestni učitelj in c. kr. okrajni šolski nadzornik.

**Št. 22.**

**Ljubljana, 15. listopada 1890.**

**XXX. leto.**

**Vsebina:** Iz deželnega zbora kranjskega. — Ivan Lapajne — Krško: Potrebna študija o kvin-  
kvenijah. — J. Marn: Knjiga Slovenska. — Književnost. — Naši dopisi: Z Iga. — Iz Ljubljane.  
— Društven vestnik. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb.

## Iz deželnega zbora kranjskega.

Poročilo finančnega odseka o proračunu normalno-šolskega zaklada za l. 1891.

Slavni deželni zbor!

Finančni odsek izroča slavnemu deželnemu zboru proračun normalno-šolskega zaklada za l. 1891., kakor ga je sestavil po vsestranskem natančnem pretresanju na podlagi deželno-odborovih nasvetov. Končne številke kažejo, da se je potrebščina v primeri s potrjenim proračunom za l. 1890. pomnožila za 8165 gld., zaklada pa se je zmanjšala za 630 gld. Pomnožitev potrebščine, ki že nekaj let sem redno znaša 8000 do 10.000 gld., prihaja tudi letos, kakor v prejšnjih letih večjidel od tod, da se napravlja čedalje več novih šol in da se je vsled tega število učiteljskih služeb v zadnjem letu pomnožilo za 19. Vsled tega je potrebščina za učiteljske plače za 8361 gld. večja, kakor je bila proračunjena za letošnje leto ter presega dejansko potreščino l. 1889. za celih 20.669 gld. Večja potrebščina se kaže tudi pri službenih dokladah in sicer za 1055 gld., pri opravičnih dokladah za 200 gld., pri odškodninah veroučiteljem za 700 gld.,

in le znižanju nekaterih drugih izdatkov se je zahvaliti, da se cela potrebščina ni za več pomnožila, kakor za 8165 gld. V tem oziru omenjam, da se je znižala stanarina za nekatere nadučitelje na deželi za 84 gld., nagrada za ekskurendne šole za 300 gld., nagrada za pouk v ročnih ženskih delih za 260 gld.

Če primerjamo nasvete finančnega odseka s predlogi deželnega odbora, razvidimo iz končnih števil, da je finančni odsek celo potreščino skrčil za 1436 gld., večjidel zaradi tega, ker se več v proračun postavljenih novih učiteljskih služeb ne bode nastavilo že zdaj, ampak šele na jesen prihodnjega leta, ali pa še pozneje, kakor je razvidno iz opazk pri aktivitetnih užitkih učiteljev pri posameznih okrajih.

Finančni odsek moral se je pri sestavi proračuna ozirati pa tudi na zadnjič sklenjeni zakon gledé uravnave učiteljskih plač ter proračunati, koliko se bode več potrebovalo, ako omenjeni zakon še pred novim letom dobi Najvišje potrjenje in že s 1. prosincem l. 1891. stopi v veljavnost. Pridejal je torej

za ta slučaj pregled potrebščine, ki bi nastala vsled novega zakona, kateri pregled kaže, da se bode potrebovalo 8182 gld. več, ki jih je v okroglem znesku 8000 gld. postavil v redni proračun, tako da vsa potrebščina za l. 1891. za 16.165 gld. presega potreščino tekočega leta.

Zaklada je ostala večjidel nespremenjena, kakor jo priporoča deželni odbor, samo pri zapuščinah so se dohodki z ozirom na dejanski uspeh l. 1889. in na novi zakon, ki je bil v tej zadevi vpeljan, povikšali na

3700 gld. ter se je na novo sprejel v proračun donesek 180 gld., ki jih deželni odbor štajarski plačuje za šolo v Motniku. Toda dasiravno se je zaklada vsled tega povikšala za 3880 gld., je končna številka vender za 630 gld. manja, kakor za letošnje leto, ker se je za 1000 gld. od zapuščin manj postavilo v proračun, kakor za letošnje leto.

Prestopivši k posameznim oddelkom in naslovom v imenu finančnega odseka slavnemu zboru predlagam, da naj se posamezni zneski sprejmó v naslednjih nastavkih:

| Zapored. št.                     | A. Potrebščina                                                                                                                                                                             | Redna   |     | Izredna |     | Skupaj  |     |
|----------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------|-----|---------|-----|---------|-----|
|                                  |                                                                                                                                                                                            | gld.    | kr. | gld.    | kr. | gld.    | kr. |
| I. Aktivitetni užitki učiteljev. |                                                                                                                                                                                            |         |     |         |     |         |     |
| 1                                | Plače . . . . .                                                                                                                                                                            | 244.982 | —   | —       | —   | 244.982 | —   |
|                                  | in po odbitem 3 <sup>o</sup> /o interkalaru v znesku . . . . .                                                                                                                             | 7.349   | —   | —       | —   | 7.349   | —   |
|                                  | ostane . . . . .                                                                                                                                                                           | 237.633 | —   | —       | —   | 237.633 | —   |
| 2                                | Dopolnilne doklade k plači nespremenjeno . . . . .                                                                                                                                         | —       | —   | 1.100   | —   | 1.100   | —   |
| 3                                | Službene doklade nespremenjeno . . . . .                                                                                                                                                   | 24.286  | —   | —       | —   | 24.286  | —   |
| 4                                | Opravnile doklade manj za 92 gld. . . . .                                                                                                                                                  | 13.229  | —   | —       | —   | 13.229  | —   |
| 5                                | Dopolnilne doklade k opravilnici nespremenjeno . . . . .                                                                                                                                   | —       | —   | 75      | —   | 75      | —   |
|                                  | Stanarine:                                                                                                                                                                                 |         |     |         |     |         |     |
|                                  | a) Za ljubljanske učitelje nespremenjeno . . . . .                                                                                                                                         | 1.280   | —   | —       | —   | 1.280   | —   |
|                                  | b) Za nekatere nadučitelje po deželi za 84 gld. manj, ker odpadejo za nadučitelja v Črnomlju . . . . .                                                                                     | —       | —   | 954     | —   | 954     | —   |
|                                  | Skupaj . . . . .                                                                                                                                                                           | 276.428 | —   | 2.129   | —   | 278.557 | —   |
| II. Dotacije vse nespremenjene:  |                                                                                                                                                                                            |         |     |         |     |         |     |
| 1                                | Za uršulinsko šolo v Ljubljani . . . . .                                                                                                                                                   | 2.772   | —   | —       | —   | 2.772   | —   |
| 2                                | Verskemu zakladu za jedno učiteljico . . . . .                                                                                                                                             | 140     | —   | —       | —   | 140     | —   |
| 3                                | Za šolo šolskih sester v Novem Mestu . . . . .                                                                                                                                             | 400     | —   | —       | —   | 400     | —   |
| 4                                | Za dekliško šolo šolskih sester v Repnjah . . . . .                                                                                                                                        | 400     | —   | —       | —   | 400     | —   |
| 5                                | Za šolo v Podgrajah isterskemu deželnemu odboru . . . . .                                                                                                                                  | 200     | —   | —       | —   | 200     | —   |
|                                  | Skupaj . . . . .                                                                                                                                                                           | 3.912   | —   | —       | —   | 3.912   | —   |
| III. Nagrade in podpore:         |                                                                                                                                                                                            |         |     |         |     |         |     |
| 1                                | Nagrade:                                                                                                                                                                                   |         |     |         |     |         |     |
|                                  | a) Veroučiteljem 4-razrednih šol za 282 gld. več, ker bo treba odmeriti nagrado veroučiteljem na nemški deški šoli v Ljubljani in na 4-razrednih šolah v Trebnjem in Št. Jerneji . . . . . | 3.500   | —   | —       | —   | 3.500   | —   |
|                                  | b) Odškodnina za vožnjo veroučiteljem za 700 gld. več vsled novega zakona . . . . .                                                                                                        | 900     | —   | —       | —   | 900     | —   |
|                                  | c) Za 3 pomožne učitelje v Ljubljani à 400 gld. . . . .                                                                                                                                    | 1.200   | —   | —       | —   | 1.200   | —   |
|                                  | d) Za 6 frančiškanov v Novem Mestu à 50 gld. . . . .                                                                                                                                       | 300     | —   | —       | —   | 300     | —   |
|                                  | e) Za šolskega slugo v Ljubljani 300 gld., v Novem Mestu pa 80 gld. . . . .                                                                                                                | 380     | —   | —       | —   | 380     | —   |
|                                  | f) Za vzdrževanje šol za silo in sicer: Tuštein, Dobrava pri Zaspem, Posterica, Leše, Svibno in Zavrce . . . . .                                                                           | 1.460   | —   | —       | —   | 1.460   | —   |
|                                  | Odnos . . . . .                                                                                                                                                                            | 7.740   | —   | —       | —   | 7.740   | —   |

| Zapored. št. | A. Potrebščina                                                                                                                                                                 | Redna   |     | Izredna |     | Skupaj  |     |
|--------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------|-----|---------|-----|---------|-----|
|              |                                                                                                                                                                                | gld.    | kr. | gld.    | kr. | gld.    | kr. |
|              | Prenos . . . . .                                                                                                                                                               | 7.740   | —   | —       | —   | 7.740   | —   |
|              | g) Za druge šole s tem poukom . . . . .                                                                                                                                        | —       | —   | 1.540   | —   | 1.540   | —   |
|              | h) Za ekskurendne šole za 300 gld. manj, ker šole za Podprekar ni . . . . .                                                                                                    | 960     | —   | —       | —   | 960     | —   |
|              | i) Za pouk v kmetijstvu nespremenjeno . . . . .                                                                                                                                | 1.600   | —   | —       | —   | 1.600   | —   |
|              | k) Za pouk v ženskih ročnih delih na ljubljanskem barji 200 gld. za tako učiteljico v Novem mestu in 60 za tako učiteljico v Trebnjem se ne rabi, zato odpade 260 gld. . . . . | 80      | —   | —       | —   | 80      | —   |
|              | l) Za tak pouk v nekaterih drugih šolah nespremenjeno . . . . .                                                                                                                | —       | —   | 1.300   | —   | 1.300   | —   |
|              | m) Za neobligaten pouk slovenščine na večrazrednih nemških šolah in nemščine na večrazrednih slovenskih šolah nespremenjeno*) . . . . .                                        | —       | —   | 600     | —   | 600     | —   |
|              | n) Za namestovanje nespremenjeno . . . . .                                                                                                                                     | 2.000   | —   | —       | —   | 2.000   | —   |
| 2            | Podpore vsled bolezni nespremenjeno . . . . .                                                                                                                                  | 2.500   | —   | —       | —   | 2.500   | —   |
|              | Skupaj . . . . .                                                                                                                                                               | 14.880  | —   | 3.440   | —   | 18.320  | —   |
|              | IV. Pokojnine učiteljskih vdov nespremenjeno . . . . .                                                                                                                         | 738     | —   | —       | —   | 738     | —   |
|              | V. Miloščine nespremenjeno . . . . .                                                                                                                                           | 269     | —   | —       | —   | 269     | —   |
|              | VI. Različni troški.                                                                                                                                                           |         |     |         |     |         |     |
|              | Popotni in selitveni troški, povračila itd. nespremenjeno . . . . .                                                                                                            | 650     | —   | —       | —   | 650     | —   |
|              | Vsa potrebščina torej znaša :                                                                                                                                                  |         |     |         |     |         |     |
|              | I. . . . .                                                                                                                                                                     | 276.428 | —   | 2.129   | —   | 278.557 | —   |
|              | II. . . . .                                                                                                                                                                    | 3.912   | —   | —       | —   | 3.912   | —   |
|              | III. . . . .                                                                                                                                                                   | 14.880  | —   | 3.440   | —   | 18.320  | —   |
|              | IV. . . . .                                                                                                                                                                    | 738     | —   | —       | —   | 738     | —   |
|              | V. . . . .                                                                                                                                                                     | 269     | —   | —       | —   | 269     | —   |
|              | VI. . . . .                                                                                                                                                                    | 650     | —   | —       | —   | 650     | —   |
|              | Skupaj . . . . .                                                                                                                                                               | 296.877 | —   | 5.569   | —   | 302.446 | —   |

\*) Pri podrobnih obravnavi se ta vsota ni sprejela.

Uredn.

| Zapored. št. | B. Pokritje                                                                                                       | Redno  |     | Izredno |     | Skupaj |     |
|--------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------|-----|---------|-----|--------|-----|
|              |                                                                                                                   | gld.   | kr. | gld.    | kr. | gld.   | kr. |
|              | I. Obresti obveznic nespremenjeno . . . . .                                                                       | 3.847  | —   | —       | —   | 3.847  | —   |
|              | II. Doneski.                                                                                                      |        |     |         |     |        |     |
| 1            | Aversum od učnega zaklada nespremenjeno . . . . .                                                                 | 1.294  | —   | —       | —   | 1.294  | —   |
| 2            | Od verskega zaklada nespremenjeno . . . . .                                                                       | 213    | —   | —       | —   | 213    | —   |
| 3            | Od ljubljanskega škofijstva nespremenjeno . . . . .                                                               | 105    | —   | —       | —   | 105    | —   |
| 4            | Od cerkva ljubljanske škofije nespremenjeno . . . . .                                                             | 756    | —   | —       | —   | 756    | —   |
| 5            | Od zapuščin za 3.700 gld. več, ker se je vsled nove postave po uspehu l. 1889. nadejati večjih dohodkov . . . . . | 14.000 | —   | —       | —   | 14.000 | —   |
| 6            | Od Janez Withreihove učiteljske ustanove nespremenjeno . . . . .                                                  | 360    | —   | —       | —   | 360    | —   |
| 7            | Državni donesek . . . . .                                                                                         | 2.172  | —   | —       | —   | 2.172  | —   |
| 8            | Od deželnega odbora v Poreču za šolo v Ostrožnem brdu . . . . .                                                   | 130    | —   | —       | —   | 130    | —   |
| 9            | Od deželnega odbora štajerskega za šolo v Motniku . . . . .                                                       | 180    | —   | —       | —   | 180    | —   |
|              | Skupaj . . . . .                                                                                                  | 19.210 | —   | —       | —   | 19.210 | —   |

| Zapored. št. | B. Pokritje                                    | Redno  |     | Izredno |     | Skupaj  |     |
|--------------|------------------------------------------------|--------|-----|---------|-----|---------|-----|
|              |                                                | gld.   | kr. | gld.    | kr. | gld.    | kr. |
|              | <b>III. Različni dohodki.</b>                  |        |     |         |     |         |     |
| 1            | Povračila in drugi naključni dohodki . . . . . | —      | —   | 100     | —   | 100     | —   |
| 2            | Užitki od njiv, travnikov in gozdov . . . . .  | 87     | —   | —       | —   | 87      | —   |
|              | Skupaj . . . . .                               | 87     | —   | 100     | —   | 187     | —   |
|              | <b>Vse pokritje:</b>                           |        |     |         |     |         |     |
|              | I. . . . .                                     | 3.847  | —   | —       | —   | 3.847   | —   |
|              | II. . . . .                                    | 19.210 | —   | —       | —   | 19.210  | —   |
|              | III. . . . .                                   | 87     | —   | 100     | —   | 187     | —   |
|              | Skupaj . . . . .                               | 23.144 | —   | 100     | —   | 23.244  | —   |
|              | V primeri s potrebsčino . . . . .              | —      | —   | —       | —   | 302.446 | —   |
|              | se kaže primanjkljaja . . . . .                | —      | —   | —       | —   | 279.202 | —   |

Finančni odsek se je moral pri sestavi proračuna ozirati tudi na zadnjič skleneni zakon gledé uravnave učiteljskih plač in preračunati, koliko se potrebsčina zvikša, če zakon, kakor je pričakovati, s 1. prosincem 1891. l. stopi v veljavnost.

Po izkazu deželnega šolskega sveta je bilo pri sestavljanji proračuna za l. 1891. vseh učiteljskih služeb 530; od teh jih pride: I. 5<sup>o</sup>%, to je 26 v I. plačilno vrsto à 700 gld. skupaj 18.200 gld.; II. 10<sup>o</sup>%, t. j. 53 v II. plačilno vrsto à 600 gld., skupaj 31.800 gld.; III. 35<sup>o</sup>%, t. j. 186 v III. plačilno vrsto à 500 gld. skupaj 93.000 gld.; IV. 50<sup>o</sup>%, t. j. 265 v IV. plačilno vrsto à 450 gld., skupaj 119.250 gld. — vsi zneski skupaj znašajo 262.250 gld.

Od te potrebsčine pa je treba odbiti prihranek pri provizoričnih učiteljih, katerih je sedaj 70. Ti učitelji bodo po novem zakonu dobivali samo 360 gld. na leto ter se prihrani pri vsakem 90 gld., kar znaša za 70 takih učiteljev 6.300 gld. Namesto 262.250 gld. se bode torej potrebovalo za plače učiteljev le 255.950 gld., od katerih je pa odbiti še 3<sup>o</sup>% interkalarni znesek 7.678 gld., tako da bodo vse plače znašale 248.272 gld. Vsled povikšanja plač odpadejo dopolnilne doklade k plači, ki so proračunjeni na 1.100 gld., in stanarine za nekatere nadučitelje po deželi v

znesku 954 gld.; za ljubljanske učitelje pa se stanarina povikša od 1.280 na 1.860 gld.

Potrebsčina za aktivitetne užitke učiteljev se po tem pojasnilu za l. 1891. sestavlja tako-le: 1. Plače 248.272 gld. 2. Dopolnilne doklade k plači odpadejo. 3. Službene doklade kakor sedaj 24.286 gld. 4. Opravilne doklade kakor sedaj 13.246 gld. 5. Dopolnilne doklade k opravilnini kakor sedaj 75 gld. 6. Stanarina za ljubljanske učitelje 1.860 gld. 7. Stanarina za nekatere nadučitelje po deželi odpade. Skupaj 287.739 gld., v primeri z dosedanjo potrebsčino v znesku 278.557 gld. se kaže torej vsled novega zakona povikšanje te potrebsčine za 9.182 gld.

Druga potrebsčina ostane nespremenjena, samo pri podporah vsled bolezni, ki znašajo sedaj 2.500 gld., se bode dalo z ozirom na boljše plače po sodbi deželnega šolskega sveta 1000 gld. prihraniti. Če torej še ta znesek odbijemo od gori navedenih 9.182 gld. ostane 8.182 gld., za katere se pomnoži prej proračunjena potrebsčina. Finančni odsek predlaga, da naj se v ta namen v proračun postavi okrogli znesek 8000 gld., tako da znaša vsa potrebsčina 310.446 gld., ves primanjkljaj pa 287.202 gld.

Deželni šolski svet misli, da vsled katehetskega zakona grudna 1891. l. v pokritje izdatkov za verski pouk ne bodo zadostovali

prihranki pri podnaslovih 1. do 11. in 13. naslova III., pri katerih je dovoljen revirement ter nasvetuje, da naj bi se za l. 1891. izjemno dovolil revirement pri celi potrebščini normalno-šolskega zaklada. Deželni odbor priporoča ta nasvet, ali ker se je za verski pouk v proračun ravno z ozirom na gori omenjeni zakon postavilo 982 gld. več, kakor je predlagal deželni odbor, se finančnemu odseku ni zdelo potrebno, razširjati revirement ter predlaga, da naj v tem oziru ostane, kakor je bilo.

Z ozirom na vse to finančni odsek predlaga:

Slavni deželni zbor naj sklene:

1. Proračun normalno-šolskega zaklada za l. 1891. s potrebščino 310.446 gld., z zakladdo 23.244 gld. in s primanjkljajem 287.202 gld., ali okroglo 287.200 gld. se odobri.

2. V pokritje tega primanjkljaja se bode l. 1891. pobirala 10% priklada na celo pred-

pisano vsoto vseh direktnih davkov, torej zlasti od rednega davka z vsemi državnimi prikladami vred pri zemljiškem davku, pri hišni najemarini in hišno-razrednem davku, pri pridobninskem in dohodninskem davku po vsi deželi. Nedostatek v znesku 137.200 gld., kateri se potem še pokaže, naj se pokrije iz deželnega zaklada.

3. Deželnemu odboru se naroča, da sklepu pod točko 2. pridobi Najvišje potrjenje.

4. V podrubrikah *a, b, c, d, e, f, g, h, i, k, l, n* rubrike III., „Potrebščina“ dovoljuje se c. kr. deželnemu šolskemu svetu revirement po dogovoru z deželnim odborom.

5. Potrebščine normalno-šolskega zaklada za l. 1891., katere bi utegnile vsled veljavnih naredeb deželnega šolskega sveta dogovorno z deželnim odborom nastati, pa bi presegale proračun, so pokriti iz blagajničnih preostankov l. 1890.

Murnik,  
načelnik.

Klun,  
poročevalec.

## Potrebna študija o kvinkvenijah.

Malokdo pomisli, kako velika škoda se zgodi učitelju, ako ne dobi za jedno ali več let kvinkvenije.

Vzemimo sledeče slučaje, ki so se deloma djansko pripetili ali se pa utegnejo zgoditi še. Učitelj A služi že od l. 1869. Od tega leta naprej mu bodo šteta leta tudi v pokojnino, ker si je bil že v tem letu pridobil svedočbo usposobljenosti. Če bode služil nepretrgoma do l. 1909., dobil bode takrat celo pokojnino. Kako visoko pokojnino bode užival, tega nočemo tukaj razmotrovati, ampak le določiti, koliko bode do takrat na kvinkvenijah potegnil. Postal je definitiven v službi l. 1871. Pravico do prve kvinkvenije si je pridobil l. 1876. ter se mu je nakazala v letnem iznesku 60 gld.

V 1. kvinkvenalni dobi (1876—1881) je potegnil  $5 \times 60$  gld. t. j. 300 gld.; v 2. kvinkvenalni dobi (1881—1886)  $2 \times 300$  gld. = 600 gld.; v 3. (1886—1891)  $3 \times 300$  = 900 gld.; v 4. (1891—1896)  $4 \times 300$  gld. =

1.200 gld.; v 5. (1896—1901)  $5 \times 300$  gld. = 1.500 gld.; v 6. (1901—1906)  $6 \times 300$  gld. = 1.800 gld. torej skupaj 6.300 gld.

Več kakor šest kvinkvenij se učitelju ne more nakazati, ker se samo 30 službenih let šteje pri kvinkvenijah.

Od l. 1906. naprej do 1909 učitelj sicer ne bode dobil nobene nove kvinkvenije več, toda užival bode vse sedanje še, in potegnil bode za slednja tri leta svojega službovanja še  $\frac{3}{5}$  od 1.800 gld. t. j. 1.080 gld. Tedaj bode ta učitelj potegnil v 33 letih svojega službovanja  $6.300 + 1.080$  gld. t. j. skup **7.389 gld.** samo na kvinkvenijah. Lepa vsota.

Vsak učitelj pa ni tako srečen, da bi se mu bile kvinkvenije tako redno delile. Učitelj B služi tudi od l. 1869., postal je tudi on l. 1871 stalen v službi; tudi on je l. 1876. zaprosil kvinkvenije, a ni se mu hotela nakazati, prošnja njegova se ni rešila, marveč na razne načine zavlekla, tako, da se mu

je šele 1879 nakazala in šele od tega leta naprej dajala. Kaj mislite, ali je na škodi samo 180 gld., če bode služil tudi 40 let? On bode morebiti na škodi 1380 gld. in še v pokojnino se mu bode 60 gld. manj zaračunilo, ker se njemu morebiti ne bode dala 6. kvinkvenija, kakor učitelju A. Učitelj B bode namreč potegnil v 1. kvinkvenalni dobi (1879/84) 300 gld., v 2. (1884/88) 600 gld., v 3. (1889/94) 900 gld., v 4. (1894/99) 1200 gld., v 5. (1899/1904) 1500 gld. torej skupaj 4500 gld.

Če bode l. 1904. potrkal za 6. kvinkvenijo, utegnejo ga zavriniti rekoč: Ti si čez 30 let v definitivni službi, ne pripada ti več starostna doklada.

Užival bode slednjih pet let svoje službe (1904—1909) le prejšnjih pet kvinkvenij, t. j. 1500 gld. Dobil bode torej učitelj B v celem svojem življenji na starostnih doklad 4500 + 1500 gld, skupaj 6000 gld., t. j. **1380 gld.** (ako bi obresti računili, bila bi škoda še večja) manj kakor A. Ali je po pravici ali po krivici toliko na škodi, o tem nočem razpravljati; dokazati smo le hoteli, da je škoda velikanska. Ta škoda se nekoliko zmanjša, ako se učitelju dá vender šesta kvinkvenija l. 1904., čeravno je bil že pred 3 leti l. 1901. dopolnil 30. leto svojega stalnega službovanja. Vender je še **1080 gld.** na škodi; kajti ta škoda se je skozi šest kvinkvenalnih dob po 180 gld. ponavljala. Izračunili smo škodo, katero utegne imeti učitelj, ako se mu za nekaj let kvinkvenija ne privoli.

Če bodo šolske gosposke tako ugodno razlagale § 30. o kvinkvenijah, da pripada učitelju 6 starostnih doklad, vender bode znašala škoda pri dokladi v znesku letnih 40 gld. na koncu 30 letne službene dobe, ako je bil učitelj prikrajšan za 1 leto 240 gld. za 2 leti 480 gld., za 3 leta 720 gld., za 4 leta 960 gld., za 5 let 1200 gld. Če pa znaša starostna doklada 60 gld., znašala bode škoda, ako je kaznovan za eno leto, konec

30. službenega leta 360 gld., ako je prikrajšan za 2 leti 720 gld., za 3 leta 1080 gld., za 4 leta 1440 gld., za 5 let 1800 gld.

Ta kazen je torej velikanska še v tem ugodnem slučaju, če bodo dajala oblastva kvinkvenije čez 30. službeno leto. O tem pa ni dvombe več. Saj se je pripetil že slučaj, na kateri se morejo učitelji opirati. Na Štajerskem je služil učitelj T... v Žicah pri Konjicah. Temu je c. kr. deželni šolski svet v Gradci odbil kvinkvenijo, katero je bil zaprosil po 30. službenem letu. A na pritožbo se mu je od strani naučnega ministerstva pripoznala kvinkvenija.

Ako učitelj 30 let definitivno služi, pripada mu torej 6 kvinkvenij, ako le tudi nepretrgoma in z dobrim uspehom deluje. Če se mu odreka dober uspeh, naj terja disciplinarno preiskavo, da se mu krivda dokaže. V slučaju krivde se mu sme nekako za 1, 2, 3 leta odreči kvinkvenija. Ali kaznuje naj se ga le v jedini kvinkvenalni dobi, t. j. le v jedni kvinkvenalni dobi naj škodo trpi. Zavoljo tega naj bi se jasnejše glasil dotični §, ki govori o kvinkvenijah, namreč tako:

Konec 5 letne dobe se dobi 1. doklada,

|   |    |   |   |   |   |    |   |
|---|----|---|---|---|---|----|---|
| " | 10 | " | " | " | " | 2. | " |
| " | 15 | " | " | " | " | 3. | " |
| " | 20 | " | " | " | " | 4. | " |
| " | 25 | " | " | " | " | 5. | " |
| " | 30 | " | " | " | " | 6. | " |

Vmes lahko odpade učitelju v kateri dobi posamezno leto vsled izvršene disciplinarne preiskave in naložene disciplinarne kazni. Ali da bi se učiteljem tako ogromne škode godile, pred tem naj se učitelji sami varujejo. Ali tudi šolska oblastva naj bodo naprošena, da se tako velike denarne kazni učiteljem ne nalagajo.

V tej stvari je prosila pomoči pri slavnem kranjskem deželnem odboru „Zaveza slovenskih učiteljskih društev“.

IV. Lapajne — Krško.

# Knjiga Slovenska

## XIX. veku.

\*

**Valentin Mandelc** r. 16. febr. 1837 v Kranju, gimnazijo dovršil l. 1855 v Ljubljani součenec Erjavcu, sotrudnik pri „Vajah“ itd., visoke šole na Dunaju, od l. 1859 pomagal na gimnaziji v Varaždinu, kjer je sodeloval z Žepičem in Valjavcem, l. 1864 postal gimnazijski profesor v Karlovcu, kjer je u. 12. maja 1872.

Novice l. 1857 str. 164 pripovedujejo, da je v spominek dunajske kmetijske razstave V. Furch zložil mično pesmico v českem jeziku, katero jim je v slovénski prestavi izročil V. Mandelc. V osmerih kiticah opéva vzajemnost Slovanov v Avstriji; na primer bodi I. in VIII.:

Oj predragi Vi možje  
Česke, Moravske zemljé,  
In rojaki drugi Vi  
Vsi Slovani Avstrijski,  
Derž'mo se mož možá,  
Brambovci napredvanja! . .

Večni Oče sliši nas,  
K Tebi kliče prošnje glas:  
Telo naše pokrepčuj,  
Dom in vlado oslavuj;  
Bože daj, da živi  
Srečno vse u Avstrii!

Glasnik Janežičev l. 1858. I. str. 2—72: „Jela“. Novela. Spisal Val. Mandelc. — L. 1859. III. str. 88—171: „Ceptec“. Povest. Spisal Val. Mandelc.

Besednik l. 1870 str. 169—179: „Solmácanje (Poslovenjeno)“. — L. 1871 str. 75: „Blatno jezero“ (Po Čaploviču). „Deset tavžent lir na leto“ (Po francoskem V. M.). — Tudi družba Mohorjeva je več njegovih zanimivih spisov po Večernicah priobčila. V novjšem času je posebno marljivo podpiral slovensko dramatiko in se pečal s prestavo Goethejevega „Fausta“ (Besednik l. 1872 str. 79).

Slovenska Talija I. in II. L. 4. vezek: „Bog Vas sprimi! Kdaj pojdete domu?“ Ve-

sela igra v enem djanji. Poslovenil Val. Mandelc. V Ljubljani l. 1868. 8. str. 20. — Vezek 12: „Klobuk“. Vesela igra v enem dejanji. Po francoskem F. de Girardina poslovenil V. Mandelc. V Ljubljani 1869. 16. str. 47. — V 13: „Išče se odgojnik“. Igra v dveh dejanjih. Po francoskej „On demande un gouverneur“. L. 1870 str. 82. — V. 45: „Ženski jok“. Igra v enem dejanji. Po francoski „Les femmes qui pleurent“, par Girardin et Thiboust (str. 46). „Moja zvezda“. Igra v enem dejanji, par M. E. Scribe. (str. 67). — Vez. 46: „Gospod Zamuda ali kako hitro mine čas! Igra v enem dejanji, par L. Picard.“ L. 1879 str. 52. — Vez. 48: „Št!“ Igra v dveh dejanjih. V francoščini spisal E. Scribe, poslovenil Valentin Mandelc. V Ljubljani l. 1880 str. 79 (cf. Letopis Slov. Matic. l. 1869. 1870. 1871. 1879. 1880—1. Zvon 1888 str. 253).

Zora I. tečaj l. 1872 str. 206—219: Valentin Mandelc. Prineski za jegovi životopis, nabral Davorin Trstenjak, po pomočkih, ki sta mu jih izročila ranjcega preč. brat Anton, tedaj kaplan v Škofji Loki, in prijatelj ranjcega, vrli slov. rodoljub P. Grasselli. — Izmed rokopisov je ponatisnjen tu v nemškem jeziku spisani „curriculum vitae“, katerega je sam sestavil in predložil ministerstvu, ko je prosil za službo javnega učitelja. „Ta je tako naivno, odkritosrčno in s tako srčnim humorom pisan, da nam lepo pojasnuje rajnega otročja in mladeničeva leta, in ves pot njegovega izobraževanja“, pravi Trstenjak. — Nato so iz pisma brata Antona Mandelca vesti, ki zadevajo Valentinovo učiteljsko in literarno delavnost, pa zadnje trenutke njegovega življenja (str. 217). Mej drugimi stvarmi piše: „Tudi nekatere pesmi sem najdel prestavljene, kakor „Lijak“ od Gedeona v. d. Heide; „Najlepši nasmehljaj“ brez podpisa; „Grof in opat“, legenda od Huberti, „Sv. Ignacij“ legenda, Borovski,

„Kristjanovo maščevanje“, legenda. Če bi Vam bilo vstreženo, lahko Vam to pošljem, če bi mogli porabiti za „Zoro“. — Mnogo časa se je trudil s „Faustom“. Dokončal je prestavo že pred kakimi petimi leti, ali pilil ga je še vedno ... Med ostalimi papirji sem dobil igro „Dr. Robin“. Koliko iger je predstavil za dramatično društvo, Vam ne morem naznaniti. „Najbolje bi to vedel predsednik g. Grasselli, kateremu sem ono igro in rokopis „Faustov“ izročil, naj ga dramatično društvo pregleda, presodi in v natis da itd.“

„Prvo, gotovo tudi najimenitnejše dramatično delo, kar jih je poslovenil pokojni Mandelc, je Goethejevega „Fausta“ prvi del, piše ondi Grasselli ... Od „Uvoda“, katerega je mislil pridejati prestavi, zabeleženo je samo jedro krasne ideje, katero je hotel pisatelj razvijati. Za „motto“ menda namenjene so bile lete besede:

Rojakom: Če meni čast, rojakom bo veselje:  
Goreče so izpolnjene mi želje!

Ustanovitev „Dramatičnega društva“ še le vzbudila je zopet Mandelčevo delavnost ... Razun prej imenovanih iger poslovenil je Mandelc še na pr.: „Na kosilu bom pri svoji materi“, par A. Decourcelle et L. Thiboust. — „Peska v oči“, vesela igra v dveh dejanjih, par Labiche et Martin. — „Lornjón“, igra v enem dejanji, par E. Scribe. — Poslednje njegovo delo „Doktor Robin“, igra v enem dejanji, par Jules des Preucary ... Rokopise iger tukaj imenovanih ima vse dramatično društvo ... Dramatična dela, ktera je Mandelc presadil na slovenska tla, obogatala so v resnici naše slovstvo. Mladi naši predstavljavci posnemali naj bi Mandelca, od njega učili se, na kakšno blago uspešno obrača svoj trud rodoljubni pisatelj (str. 218) itd.!”

Na povabilo, naj pristopi k društvu slov. pisateljev ter naj blagovoli podpirati „Zoro“, bodi iz njegovega pisma do uredništva na pr.: „Pozdravil sem Vašo ‚Zoro‘ z veseljem, in jako všeč mi je tudi, da ste združili v nji leposlovje in znanost. Meni je jako ljubo oboje, in veseli me vsaki spis, naj si bo bolj ali pa manje zanimiv. Le edino nesrečno an-

tipatijo imam proti pesmim, če niso res izvrstne. In le pomislite, kakšna huda misel je meni hudobnežu prišla na um. Tale: Jaz bi bil za to, da se vsakemu mladenču, kterikoli začne delati pesmi, da manje jesti. S tem bi se menda vendar dokaj težav prihranilo urednikom, in drugim revežem, ki jih napada ta versifikatorska manija. Ali moj predlog ne bo obveljal v zboru mladih glav, in tako bomo pač trpeli — Vi in mi nadalje to muko, ki jo trpimo že od nekdaj itd. (str. 219)“.

Iz Val. Mandelc-ove zapuščine je priobčila „Zora“ l. 1873 št. 1 le pesmico: „Najlepši nasmehljaj“, katere konec bodi tu še na primer:

Neviden hodi Kristus še  
Po hišah, kočah sem in tje.  
Bolehno dete kjer leži,  
Kjer mati joka in bedi:  
Tje tiho, krotko se spusti;  
Nasmeje dete se sladkô,  
In zdravo je, al' pa sabô  
Gospod odnese ga v nebô.

**Simon Jenko** roj. 27. okt. 1835 v Mavčičah, prve šole opravil v Smledniku in Kranju, srednjih gimnazijskih šest v Novem Mestu, sedmo in osmo l. 1855 v Ljubljani, l. 1856 bil bogoslovec v Celovcu, l. 1857 najprej modroslovec na Dunaju, potem pravoslovec, domač učitelj, naposled v službi notarja Stergarja v Kranju, od l. 1866 pri odvetniku dr. Prevcu v Kamniku, l. 1869 preseli se z njim v Kranj, kjer u. 18. okt. 1869.

Slovénski je Jenko jel popevati že v nižji gimnaziji, zlasti pa na višji v „Vajah“. Soneta „Ko ni še stala trdno svetov sila“ s podpisom „Skupčič“ ni v Danici; pač pa je sonet „O rajski vir, ti moje zaželenje“ s podpisom „Skupič“ ter z naslovom: Mladeneč k Marii v skušnjavah — v Danici l. 1855 str. 100 (Vid. Kres 1886 str. 7). Javno se je oglasil v

Novicah l. 1855 v pesmicah: Mraknjenje sonca str. 80 (Solčni mrak str. 95); Zaklad 84; Angelj tužnih 168 in Meglenica str. 224 se znamenjem X; Divja rožica str.

288 in Vila Zlatinka str. 304 pa s podpisom S. Jenko. — L. 1856: Mati; Sprehod; Naj bo! — L. 1857: Zimski dan; Zimski večer; Noč; Pogreb; Lilije. — L. 1858 str. 5, kjer v pismu o Slovencih in Slovenkah Beloves t. j. Bleiweis piše Vitomaru t. j. Trstenjaku proti koncu: ... Ali si bral, dragi moj, lansko leto v „Leipziger Illustr. Ztg“, kaj je neki popotnik o „Sprachgewirru“ ljubljanskega mesta neslanega pisal? Če nisi, beri saj sledečo humoristično pesmico, ki jo je zložil spoštovani pesnik gosp. S. Jenko, v kateri nekako persifilira tisti Leipzigerčni „Sprachgewirr“. Kratkočasna pesmica se glasi takole:

### Prepis.

1. Kislega še vedno lica  
Vozi Karon stergan čoln,  
V čolnu duše, kih pravica  
Kliče pred Minosov tron.
2. Dve ste duši v čoln stopile,  
Brez trebihov, brez petá;  
Ravno kar ste se ločile  
Od prijaznega mesa.
3. „Dva junaka iz Ljubljane!“  
Čmerni Karon zanoslá,  
Ko ob bregu čoln obstane;  
Z čolna stopita duhá.
4. Veličastno, kakor paša,  
Na stolnici kralj sedi,  
K prvemu obrnjen vpraša:  
„Kak si se poslužil dni?“
5. „Nič po kranjski, nichts, ich bitte,  
Damit geht's mir nimmer recht;  
s' ding ist bei uns nicht mehr sitte,  
Ist für noble leut' zu schlecht.“
6. Minos gleda ga debelo,  
Sam ne vé, če bi verjel,  
Da pod sé Ljubljano belo  
Sami Nemec bi bil vzel.
7. K družemu se zdaj oberne,  
Nemškovati začne z njim.  
„Niks tajč“, hitro ta zaverne,  
„Jez le krajnsko govorim“.
8. Nemca v nemški raj postavi,  
Kjer je zelje, pije pir;  
Krajnca v raj slovenski spravi,  
Kjer je žgance in krompir.
9. Stari urbar še poiše,  
Jezzen zgrabi za peró,  
Pa ime Ljubljane zbriše —  
Ričet dá ji imé novó!

Leptir. Zabavnik za godinu 1859. Izdao Lj. Vukotinović. U Zagrebu. Na str. 30—38: Pjesme slovenske. Složil S. Jenko. — Moja pesem. Obujenke. I. Zdrava bodi, zdrava bodi. II. Tergal rože sim rudeče. III. Glej jih zvezde, kak bliščijo. IV. Slabo sveča je berlela. V. Zemlja se zagerne v tmine. VI. V ljubem si ostala kraji. VII. Dokler zvezd nebeška čeda. VIII. Čas verti se ne prestando. Ptujki: Prosim te, ptujka ljubeznjiva (str. 38).

Glasnik Slovenski Janežičev I. 1858. I. 12: Morski duhovi. Spomini str. 98—136 v nevezani besedi. II. Obrazi str. 7: Vstala je narava. 1. Naj vso svojo silo. 2. Zelen mah obrašča. 3. Z glasnim šumom s kora. 4. Med borovjem taminim. 5. Mlad junak po polji. Str. 109: 6. Zida drobna mravlja. 7. Mlade hčeri truplo. 8. Kedar mlado leto. — Str. 189: Iz ptujega. — Tilka str. 41—80: Za eden las je manjkalo, pa bi se bil Tilka oženil (in magnis voluisse sat est). — Jeperški učitelj str. 125—192. Spisal S. Jenko. — L. 1859. II. str. 21. Obrazi: Pri zeleni mizi. Leži ravno polje. — L. 1860. VI.: Pobratimija (str. 7. 8). Grofov zet str. 33 (Knezov zet 121 Pesmi). Naprej str. 161. — L. 1861 str. 29: Naša zgodovina. — L. 1862 str. 309. Obrazi: 1. Kje nek zemlja grobe krije. 2. Buči, morje adrijansko. 3. Ko je solnce vstalo. 4. Ko zaspal bom v smerti. Str. 341: O večerni uri. Str. 337: Kdo nekdanje sanje — Da nazaj mi spet? — L. 1863 str. 1: Molitev. L. 1864 str. 8: Troje gorjé!

Kakor drugim — je tudi Simonovim pesnim skladal prijetne napeve Davorin Jenko ter jih nekaj dal na svetlo l. 1861 v zbirki: Slovenske pesmi za čvetero-, dvo-, samospiev in glasovir, na Dunaji; te so na pr.: Pobratimija; Na grobih; slavni „Naprej“ itd. — V „Pesmarici“ dr. J. R. Razlaga (I. l. 1863. II. 1872) nahajajo se S. Jenkove pesmi na pr.: Molitev; Naprej; Slov. zgodovina; Pobratimija; Tujki; Veneč ljubezni: I. Zemlja se zagrne v tmine. II. V ljubem si ostala kraji. III. Čas vrti se ne prestando. IV. Moja pesem bo nosila. — Samo.

Sanja. Mati. Jadransko morje. Moja gomila. — „Predpustnica“; to šaljiva povest, ki menda še ni nikjer natisnjena, spisal je slavni pesnik Simon Jenko za „Venec“, vredovan od celovških bogoslovcev l. 1856, pravi Besednik l. 1873 str. 51. 52 (Še zdaj vedó pripovedovati, kako so „copernika“ v Ljubljano vozili)!

Pesmi. Zložil Simon Jenko. 1865. 12. 127. Založil Janez Giontini v Ljubljani. Natisnila A. Leykamovih dédnikov tiskalnica v Gradcu. — Brez posebnega predgovora kaže značaj njegovih pesmi ta-le

#### Uvod.

Dvigni se! ukáz mi reče.  
Srce pade mi v oblasti  
Silne. prej neznane strasti,  
Ki ko živi ogenj peče.

Čut se zlije mi v besede. —  
Preč so črne bolečine,  
Strast občutkov divjih mine,  
Jasen mir se v prsi vsede.

Pesmi Jenkove vesel pozdravlja Janéžič v Glasniku 1865 št. 1 str. 27. 28, češ, Jenko je pevec svojih občutkov. . . Jenkove pesme so sploh kratke, domače, lahko umevne in naravne, pa toliko bolj jedernate. . . Da-si ravno bi bilo z ozirom na našo mladino želeti, da bi bila tu pa tam kaka erotična še v rokopisu ostala, vendar moramo resnično spoznati, da so „Jenkove Pesmi“ prelep prirastek naše mlade lepoznavske literature itd. — . . „Ker presojamo pesnika, za katerega mislimo, da so ga Rojenice navdahnile s pravo pevsko zmožnostjo in ga tedaj stavimo ne le med poklicane, ampak med izvoljene

pevce, zdi se nam potrebno, povedati mu odkritosrčno, o čem bi bilo po našej misli popravka treba. . . Nekoliko o ljubovnem pesništvu sploh. . . Nekatere nas po svojem izrazu opominjajo nepesniške ljubezni, na pr. „Slabo sveča je brlela. Za slovo. Vabilo. To se vpraša“. — Nekatere dišejo tisto malodušnost, tisto obupnost, kakor je bila zadnja leta nekim bolehnim in nevernim nemškim pesnikom v navadi. . . Na pr. „Ptici. Ko je solnce vstalo. Zelen mah obrasta“: posebno pa „Slovenska zgodovina“ str. 65. Tej zadnji pesmi moramo se pa še zato vpreti, ker ni res, da bi naša zgodovina ne imela druge povesti, razun kako rod za rodom gine. . . To je naša sodba. . . Pošteno smo dali veliko hvalo lepim pesmam, pa tudi po svojem prepričanju rekli, kar nam ne dopada“, pravi P. v Novicah l. 1865 str. 3. 4. — „Na Jenkovem grobu“ (Elegija, jeseni 1869). Boris Miran. Literarni pogovori. III. S. Jenko. V Zvonu 1870. I. str. 39. 40. — 44. — 47. S. — „Beseda o Simonu Jenku“. J. Pajk v „Izbranih spisih“ l. 1872 str. 195 — 201. — „Slovenski Narod“ l. 1872 št. 15. 1873. 1879 št. 86 itd. Zvon 1879 str. 336 — 374. Sp. Fr. Levec. — Kres 1886. VI. Zv. 1: Iz zapuščine pesnika Simona Jenka. A. Črtice iz njegovega življenja. . . Po pesnikovem dnevniku (str. 1 — 16). B. Pesni. Priobčil I. Jenko. Nekatere tu naštetih so bile že tudi natisnjene p. „Dan slovanski“ v Slov. Narodu l. 1869. „Vila Zlatinka“ v Novicah l. 1855; „Summo Jovi“ v Koledarčku l. 1856; „Človek“ v Drobntinah l. 1858 str. 323 itd.

## Književnost.

J. Giontini-jeva knjižnica za otroke. — Ta nova knjižnica, katero podaja podjetna tvrdka Giontini svojim odkupovalcem, obsega 12 majhnih zvezčičev (à 6 kr.), v katerih vsakem je na petih straneh tiskana in šestkrat precej dobro ilustrirana mična povest. Iz vseh teh povestij lahko naša nežna mladina posname mnogo neprecenljivih nauk. Najbolje bode, ako si vsak zvezek malo natančneje ogledamo.

1. zvezek: Uboga družina, vznbuja v srcih mladine milosrdnost do ubožcev.

2. zvezek: Ubožne Tonče, nam pripoveduje o siroti Tonče-tu, kateri je zbog svoje pridnosti in zapužanja v Boga našel sebi oskrbnika.

3. zvezek: Mati in sin, nam opisuje Mirčeta, ki je bil poln ljubezni do svoje bolne matere.

4. zvezek: Sosed, nam kaže nasledke lenobe in vspehe pridnosti na dveh sosedih.

5. zvezek: Ivan Hromec reši svojega brata in s tem svoje stariše iz rok krutega gospodarja.

6. zvezek: Vihar na morji vplivajoč na ošabnega dečka bogatih starišev, da je spoznal, da so pred Bogom vsi ljudje jednaki.

7. zvezek: Otroci v gozdu, opozarja otroke na krasoto gozdov in jih svari z vzgledom pred strupenimi gozdnimi rastlinami.

8. zvezek: Ne vodi nas v izkušnjo, nam opisuje srečo rokodelskega dečka, ki je premagal izkušnjo, polastiti se ptujega blaga.

9. zvezek: Lehkomiselna prijatelj. Mihec in Gregec sta v svoji lehkomiselnosti zažgala hišo in s tem pahnila sebe in svoje stariše v bedo.

10. zvezek: Jurijče in Zorka. Ta povest je dobra v svarilo, da naj otroci nikdar ne mutijo živalij.

11. zvezek: Božje oko bdi. — Lenica je hotela v stiski za svojo mater zastaviti svojo najdražjo stvar — punico. Mož iz zastavljavnice se je usnil in pomaga obema iz zadrege.

12. zvezek: Ne bodi radoveden, nam kaže nasledke radovednosti.

Razven lepih naukov ima pa ta knjižnica tudi prav prikupljivo zunanjo obliko. Samo na to nedostanost moramo opozoriti, da je tisek v 1., 2., 4., 5., 7. in 8. zvezku predroban. Tak tisek utruji in kvari oči. — I. K.

**Pripovedke za mladino.** Spisal Franc Hubad.

III. zvezek. Založil J. Giontini v Ljubljani 1890. Cena?

— V tem zvezku pripoveduje nam že znani gospod pisatelj v mičnem ne težkem jeziku razno stvarino izvestno ugajajočo naši mladini. Po raznih sestavkih delil bi lahko knjigo na tri dele. V prvem nam pripoveduje g. pisatelj že znan dogodek iz življenja Rudolfa Habsburškega z nekim beračem in iz življenja poljskega kraja Stanislava II. Poniatovskega. Tema povestima sledé kratki sestavki prevedeni po nemških pisateljih Hebel, Ahlfeld, Meissner, Zöhrer tičoč se dogodka iz sedemletne vojske, povodnjega moža, „predice pod križem“ na vrhu Dunajske gore in dr. V drugem delu nam prav nazorno pripoveduje, kako se izdelujejo svinčniki, kako lové Nubijani krokodile, kakšen je lov na tigre, na kita in na medveda v severni Ameriki potem nas vodi s karavano skozi puščavo. Tretji del nam pa opisuje jugoslovanska junaka kraljeviča Marka in Miloša Obiliča. Ta sicer zelo skrčeni posnetek po krasnih srbskih narodnih pesmih smem imenovati kot jako srečen, ker z njim naša mladina vsaj v nekoliko izvé o junaških činih teh srbskih ljubljencev. Ni mi treba še trditi, da bodo otroci to knjigo z velikim zanimanjem čitali, saj takega gradiva ni nikdar dovolj. I. K.

## Naši dopisi.

### † Francišek Govekar.

Dné 30. vinotoka t. l. zvečer ob 7<sup>1/2</sup> uri izdihnil je svojo blago dušo Francišek Govekar, nadučitelj v Šiški, ud c. k. okrajnega šolskega sveta ljubljanske okolice, podpredsednik slovenskega učiteljskega društva in odbornik vdovskega učiteljskega društva, „Narodne šole“ ter ud čitalnice v Šiški in c. k. kmetijske družbe.

Pokojni tovariš se je porodil dné 29. sušca 1840. l. v Idriji, obiskoval je tamošnjo šolo in preparandijo. Dovršivši učiteljski izpit, imenovan je bil dné 7. grudna 1857. l. učiteljem v Šturiji na Vipavskem. Dné 16. listopada 1859. l. je postal učitelj v Trnovem pri Bistrici, od koder je prišel za podučitelja na Ig dné 24. malega travna 1862. l., kjer je po smrti učitelja Lovro Juvančiča dné 26. sušca 1865. l. postal učitelj. Dné 14. kimovca 1874. l. ga je imenoval visoki c. k. deželni šolski svet po novih postavah definitivnim učiteljem; 13. malega srpana 1877. l. pak nadučiteljem, v kateri lastnosti je bil na Igu do 1. kimovca 1886. l., skupaj torej čez 24 let a od 1. kimovca do svoje smrti nadučitelj v Šiški. Kako je užival občno spoštovanje pokojni, pokazal je njegov pogreb. Razven tovarišev iz Ljubljane in okolice prišli so, nekateri tudi iz daljnih krajev, mnogobrojno občinstvo iz Šiške in Iga, požarne brambe obeh krajev, v prvi vrsti spoštovani

gospod c. k. okrajni glavar Ivan Mahkot, in druga odlična gospoda iz mesta.

Na njegovo rakev, položila so razna društva in obitelji mnogobrojnih krasnih vencev, a šišenski pevski zbor je zapel pri hiši in na mirodvoru sv. Krištofa ganljivi žalostinki, dočim se je na kraju miru, od bivšega nadučitelja in pevovodje poslovil v pretresujočem govoru predsednik šišenske čitalnice gospod Francišek Drenik.

Pokojni si je izbral družico v življenje g. Marijo Minati, hčer g. Alojzija Minatija graščinskega gozdarja na Igu, koja mu je povila več otrok, med katerimi jih žaluje še pet z vdovo na grobu prenaglo umrlega.

Ves čas svojega življenja se je pokojni Francišek trudil za blaginjo svoje družine, njemu izročene dece, in za splošno blaginjo ljudstva osobito učiteljstva. Na Igu je bil od leta 1870, ko so se krajni šolski sveti ustanovili po novih postavah, predsednik krajnega šolskega sveta, do svojega odhoda. Slovensko učiteljsko društvo vodil je po odstopu g. B. Kuharja od leta 1876. do jeseni l. 1882. v najbolj viharnih časih, kot predsednik se je v teh šestih letih veliko trudil za društvo in zanimivi so njegovi govori pri raznih občnih zborih. Kot tajnik tega društva in „Narodne šole“ je vselej vestno in zanimivo poročal o društvenih delovanjih. Na Igu je bil ustanovitelj požarne brambe ter si je s trudom pridobil šolski vrt, za katerega je

moral celo iz svojega žepa založiti, dokler niso vsolane občine reparitirale letnih doneskov.

Kot rojen Idriječan je bil nadarjen tudi za godbo in petje. Razven skoro vseh slovenskih skladb je imel v lasti, mnogo latinskih in nemških; imel je gosli, glasovir in harmonij. Petje in godba mu je bilo nad vse, kar dokaže to, da je na Igu oskrboval cerkveno petje in godbo za borih 12 goldinarjev in nekaj ajde kot biro: a ko je bila bira odpravljena, dobival je, poleg štole le 40 do 50 gld. na leto, kar pa je gotovo porabil za nakupovanje muzikalij in nekaj za nagrado svojim izborno izvežbanim pevkam, koje je le po notah petja učil in najtežje skladbe v cerkvi z njimi izvajal. Radi raznih zaprek je pa poslednji dve leti svojega bivanja na Igu, odložil orglarsko službo.

V svoj element, kot izboren pevec (tenor I.) in pevovodja prišel je zopet v Šiški, kjer je postal pevovodja čitalničnega mešanega pevskega zbora. Tukaj mu je bila zopet prilika dana pokazati svojo zmožnost in veselje do petja. Pevci in pevke so mu bili udani, ljubili so ga, kot svojega očeta. Njim je komponiral tudi včasih, kako mično pesmice, katere pa ni dovoljeval prepisavati, ravno tako je zložil več cerkvenih pesmic, a le sam za se in svoje pevce.

Pokojni Govekar se je trudil vse svoje življenje tudi na pisateljskem polji. Pokojnemu očetu slovenskega naroda dr. J. Bleiweisu, čegar osebni prijatelj je on bil, donesle je večkrat kak sestavek za „Novice“. Leta 1871. spisal in založil je „Prirodopisje za ljudske šole“. Trdno je upal, da bode visoko ministerstvo potrdilo to knjigo za učne namene v šolah, a up ga je varal. Imel je poleg mnovega truda tudi materijelno izgubo, kajti še mnogo iztisov hrani pokojnikova vdova; naj bi se vsaj za šolske knjižnice naročili. L. 1872. izdala in založila je družba sv. Mohorja v Celovcu izvrstno knjigo „Umni živinorejec s posebnim ozirom na govedo“, katero je po najboljših virih spisal in sestavil Francišek Govekar.

Članki v „Slovenskem Narodu“ za uredništva pokojnega J. Jurčiča s podpisom „Narodni učitelj“ bili so proizvodi pokojnega Franciška. Izmed raznih spisov naj se tu omeni: „Zopet o našem šolstvu“, „Našim ljudskim učiteljem“, „Nekatere poteze o šolstvu“ i. t. d. ter izborno pisani podlistek (l. 1880.) „Iz dnevnika kranjske učiteljice“, kateri pa je imel le to napako, da je bil prekratek in, da ni prišel še njega drugi del na svitlo, kar pa je zakrivilo preobilo opravilo rajnega.

V „Slovenca“ je poročal pokojnik jako vestno o vsakej važnejši učiteljski stvari prav do zadnjega. V „Tovariši“ izza prejšnjih let se nahaja veliko njegovih izborno pisanih sestavkov in poročil o društvih a zadnja leta branila mu je očesna bolezen (kratkovidnost) pečati se premnogo s pisateljevanjem. Rano v jutro prijel je pokojni Govekar pero v roke,

da je nemoten pisal v ljubi mu učiteljski list. „Cerkveni glasbenik“ in „Ljubljanski Zvon“ štejeta tudi Govekarja med svoje sotrudnike.

Poleg nekaterih krajših spisov je zapustil pokojni že za natis odločeno: „Gospodarsko berilo“, na podlagi osnove učnega črteža za kmetijska nadaljevalna izobraževališča; „Globus, njega praktična obravnava v ljudski šoli“; „Ozir na nebes (I. Matematično zemljepisje in zvezdo- ali neboznanstvo, II. Zemljepisje in sklad zemlje)“ po raznih virih spisal Francišek Govekar. Žal da ni dobil založnika za te gotovo izborne spise za ljudske šole.

Hoteč odpomoči potrebi domačih lahkih, a prijetnih in dovršenih pred- in poiger, založil je l. 1889. „Orgeljske odmeve“ svojega sošolca in prijatelja Danila Fajgelj-na, a le malo hvalečnosti vžil je za svojo požrtovalnost, kajti nad polovico iztisov praši se sedaj vdovi v veliki omari — pod streho. Gg. tovariši, posebno organisti sezite po njih, gotovo bodo prijali vsakemu. — S tem činom podpirali bode te gospe vdovo, in ne bode treba iz inozemstva skladeb si naročati.

Pokojnik si je vedno trudil pridobiti znanja, dokaz temu, da je bil naročen na devet slovenskih in šest nemških časopisov, da si je s prištedenimi novci itak skromne učiteljske plače omislil bogato knjižnico, na katero je bil tudi ponosen. In kako bi tudi ne bil? Učitelju z veliko družino, kaj prištediti stane dokaj truda; prihranjene novce zamenjati za pedagoške in drugovrstne knjige, dokazuje vsaj mnogo ljubezni do svojega poklica, ter polno mero sposobnosti. Da je bil pokojni Francišek svoji družini dober oče, zvest soprog svoji ženi, bilo bi preveč omenjati. Kaj pa je bil pokojni tovarišem, to lahko vsakdo ve, kdor je kedaj z njim občeval, kajti vsakemu se je prikupil. Skozi celo vrsto let bil je zastopnik učiteljev v c. k. okrajnem šolskem svetu in zadnja leta upravitelj okrajne učiteljske knjižnice, o katerej je vestno in sploh, kakor njega navada, natančno poročal. S pokojnim Govekarjem so na Igu službovali, kot njegov nadučitelj Lovro Juvancič, a potem kot učitelji: Francišek Lunder, Alojzij Medja, Ivan Grebenec, Ivan Kernc, Francišek Hlavka, Janez Geiger, Anton Berčič, Peter Cebin, Leopold Wozlaček, Jan. Nep. Jeglič, Jak. Dimnik, Terezija Bahovec, Leticija Ahčin in Franja Wruš v Šiški pak Kristinka Zadnikar in Francišek Galé.

Govekar se je vdeležil tudi leta 1873. gospodarskega tečaja v Celovcu.

Tako sem načrtal za pokojnega tovariša sicer malo obširen nekrolog, (date sem posnel po raznih virih, tako od obitelji pokojnega, iz „Tovariša“, šolske kronike, nekaj pa od ljudstva samega) on je to zasluzil, da mu „Tovariš“ kot glasilo „Učiteljskega društva“, kojega predsednik, podpredsednik, tajnik, odbornik je v raznih letih bil, in koji list mu je bil

najbolj priljubljen, za katerega je veliko spisal, s tem hvaležnega izkaže.

Počivaj mirno blagi Francišek in Bog daj, da se vidimo zopet nad zvezdami!

*Fr. Ksav. Trošt. — Ig.*

**Iz Ljubljane.** (Iz občnega zbora družbe sv. Cirila in Metoda. — Dalje.)

Vodstvo kakor tudi slavna načelnštva naših podružnic skušajo, kako težko je ohraniti priproste — pa časi tudi inteligentne — ljudi pri družbi, katera vedno le pobira prispevke in trka ter naklada narodni davek, a jim ne vrne nikakega osebnega daru. A č. skupščinarji, vodstvo se tudi v tem oziru lahko opraviči ter pokaže vspehe in sad, ki ga je rodil težko prislужeni, pa družbi darovani novič bornega slovenskega težaka. To so:

A. Družbini zavodi. Zabavišče ali otroški vrtec v Celji. Po najnovejših poročilih zahaja v to zabavišče krog 70 otrok. Vrtnarica je č. sestra Vincencija Lah pod vodstvom častne predstojnice sestre Purgaj. b) Zabavišče pri sv. Jakopu v Trstu. Vpisanih v njem je bilo 74 otrok, nekako polovico dečkov in polovico deklic. Izvrstne vspehe je dosegla vrtnarica-voditeljica Justina Michelli, kateri je vodstvo ob njenem izstopu iz službe poslalo zabvalno pismo ter jo kot voditeljico prosilo še nadaljne požrtovalnosti. Novoimenovana vrtnarica je Antonija Nadlišek. c) Slovenska osnovna šola pri sv. Jakopu v Trstu. Vpisanih je bilo v I. razred 82 otrok, v II. pa 64, torej skupaj 146. Poučevali so: verouk Bernard Sever, mestni kaplan pri sv. Jakopu, učitelj in voditelj šoli Mihael Kamušič in učiteljica Josipina Delkin. Ravno sedaj ob pričetku šol odprli smo za šolsko leto 1890/91. III. razred in učiteljem imenovali Ivana Kiferle. To vam je, častna gospoda, v Trstu jedina slovenska šola, dasi biva ondi morda toliko Slovencev, kakor v naši prestolnici ljubljanski. d) Kot nov zavod je prirastel lansko leto otroški vrtec v Rojanu. Obiskovalo je redno 53 otrok. Vrtnarica je gspđ. Irma Fabiani. e) V Gorici se Slovencem a le vsled lastnih naporov, v šolskem oziru nekoliko boljše godi, kakor v Trstu. Da se prepreči raznarodovanje ondotnih otrok, ustanovljen je otroški vrtec v Pevni blizu Sočinega mosta. Tako se je otelo krog 40 slovenskih otrok. Vrtnarica je Karolina Lašič. f) Isti namen je v življenje poklical otroški vrtec v Podgori. Krog 70 otrok se lepo vzgaja v materinem jeziku.

In zdaj, slavna skupščina, seštejemo li vso to deco, ki zahaja v šolske zavode družbe sv. Cirila in Metoda, dobimo lepo število več kot 400 otrok, ki upamo, bodo ohranjeni svoji slovenski narodnosti; brez nas bi bili najbrž izgubljeni. In če bi potem vprašal družbenika, ki sam za svoje osobo sicer ni ničesa prejel od družbe, ko bi ga v duhu postavil v sredo te nežne mladine — polne življenja, vedoželjnosti in veselja — da-li zdaj vidi sad darovanih svojih

novičev — prepričan sem, da se mu razvedri lice in da si radostno odtrga še od svojega zaslužka ali imetja in to položi na oltar domovinski; v njegovem srcu pa bo odnevala beseda Kristusova: „Kar ste storili kateremu najmanjših mojih bratov, to ste meni storili“. In to je najlepša plača za vernega kristijana. (Odobranje.)

B. Ko omenjamo družbenih zavodov, zamolčati ne smemo človekoljubnega delovanja onih udov raznih naših podružnic, ki te zavode neposredno nadzorujejo in uspešno podpirajo. Tu pa nam je imenovati narodnega ženstva, ki se je zbralo v svojih podružnicah v Trstu in Gorici, in uzorno izvrševalo svojo nalogo. Ženske podružnice so osobito skrbale, da so se praznovale božičnice in druge otroške veselice, pri katerih so otroci pokazali z molitvijo, petjem in deklamiranjem svoj napredek in razveselili navzočo občinstvo, a tudi oni so bili razveseljeni, ker dobre roke slovenskih dam razdelile so jim obleke, jestvin in drugih primernih rečij. Iz prvih ondotnih načelnštev povzamemo, da so otroci tudi cerkveno praznovali začetek in sklep šolskega leta, imendan Nj. Veličanstev, blagdan družbenih zavetnikov sv. Cirila in Metoda, da so v poletnem času hodili k sv. maši itd.

C. Vodstvo je pospeševalo napravo podružničnih in šolskih knjižnic, iz katerih si lahko družbeniki, kakor učenci izposojujejo primerne berila. Razdelilo je zopet letos večinoma ob jezikovnih mejah blizu do 2000 molitvenih, šolskih, poučnih, zabavnih knjig, ki ob svojem času obrode svoj sad. Ako k temu dodamo še razna učila in šolske pripomočke, smemo reči, da je družba tudi v tem oziru dosegla svoj namen, izražen v § 2. svojih glavnih pravil. Isto velja o denarnih podporah, ki jih je vodstvo po pretehtanji vseh okoliščin tu in tam dovoljevalo.

Č. Najtežavnejše je delovanje na Koroškem. Naši bratje prosijo, trkajo, moledovajo za katoliško in slovensko šolo, a dozda je zastoj vsak poskus. Naših 13 podružnic so namreč glasen protest zoper tak uk, ki ni osnovan na podlagi materinega jezika. Družbeniki naši — v veliki večini slovenski oratarji — so neustrašljivi bojevniki za zaželeno šolo z materinščino kot učnim jezikom — in njihovi nazori bodo slednjič zmagali, ker slone na pravi pedagoški podlagi. Naša družba jim je zdaj s primernimi knjigami pritekla na pomoč.

D. V očigled obče priznani potrebi primerne berila za našo šolsko mladino je vodstvo osnovalo „Knjižnico sv. Cirila in Metoda“. Večkrat se je že poskušalo dajati na svetlo tako zbirko primernih spisov, a iz raznih razlogov je to zastalo. Slavna „Zaveza slovenskih učiteljskih društev“ obrnila se je bila do nas, naj se mi, ker spajamo v svoji družbi vse potrebne pogoje, lotimo takega podjetja. Vodstvo je pretresalo to resolucijo, in — akopram si je bilo v svesti, da se v ideji vse lepši vidi, nego je pa v dejanji, — vender sklene vstreti tej želji ter nadaljevati

knjižnico. Zbog tega pa se je v posebni okrožnici zglasilo pri vseh podružničnih načelnstvih z uljudno prošnjo, naj bi v svojem okrožji poiskala takih poverjenikov, ki bi s požrtovalno ljubeznijo hoteli prevzeti raz-

pečevanje društvenih spisov. V olajšanje tega posla je dalo natisniti posebne vpisne pole na knjižnico družbe sv. Cirila in Metoda ter jih poslalo vsem podružnicam.

## Društven vestnik.

**Iz kamniškega okraja.** Iz našega okrajnega društva. Dne 23. vinotoka 1890. l. se je vršilo že po časnikih naznanjeno tretje zborovanje našega okrajnega učiteljskega društva. Zborovalcev je bilo radi vednega prestavljanja zborovanja in slabega vremena le 21. Ob 10. uri dopoldne nagovori navzoče predsednik g. J. Janežič ter se spominja veselega dogodka v cesarski hiši, povdarja važnost društev osobito učiteljskih v sedanjih časih ter nas navdušuje k društveni delavnosti. Spominjal se je tudi odličnega uda našega društva g. Jegliča, kateri se je preselil v litijski okraj kot nadučitelj k sv. Križu, želeč mu v novem okraji vse dobro.

Društveni tajnik pa je poročal o društvenih zadevah omenivši premembe pri društvu in prošnje na visoki deželni odbor za povišanje plač. Bolj na široko pa je govoril o drugem zborovanji „Zaveze“, ki se je vršilo v Celji dne 25. in 26. vel. travna. Omenil je večinoma vse važnejše stvari ter se izrazil, da je to zborovanje nanj, kakor tudi na vse navzoče napravilo najboljši vtis, kar je posnel po zadovoljnih obrazih.

Tretjo, najvažnejšo točko dnevnega reda: „Katere fizikalne aparate si učitelj sam lahko naredi in kako naj jih uporablja?“ pa je izvajal v občno zanimanje poslušalcev g. Frančišek Trošt, učitelj v Vodicah. Iz fizike, rekel je g. govornik, privaditi se morajo otroci vsaj toliko, da bodo pozneje razumeli to, kar bodo brali v časnikih in različnih knjigah, ki jim bodo na razpolago. Saj pa tudi ni težko vzbuditi v otrocih veselja do tega predmeta, ker ima človeški rod v sebi že od rojstva skrit preiskovalni nagon. To je opazil g. poročevalec pri lastnem sinu. Kupil mu je namreč neko igračo, v kateri je vzbujal s pritiskavanjem glas. Toda otrok ni bil zadovoljen le z glasom, temveč poiskal je tudi reč, ki ga vzbuja ter s tem, kar je naravno, uničil tudi igračo.

Potem nam je pokazal s steklenico vode: zveznost, sprejemnost, lego, občujoče posode, lasovitost, v navadni vodi potaplajoče in s soljo zgoščeni vodi pa plavajoče jajce, neprodornost, zvok itd.; s svečo predočil nam je: menjavo zraka pri odprtem oknu, potapljaljski zvon, senco z vsemi premembami, jakost svetlobe, svetomer itd. Učinił je tudi s pečatnim voskom nekaj električnih poskusov ter pokazal magnetno iglo, katere stojalo je iz starega gumba, igla iz obroča necega krila prešle mode, vstali deli pa iz železnih palčic umirovljenega dežnika.

Podal nam je še mnogo družega v jako zanimivi obliki in pokazal še mnogo aparatov, ki jih je izgo-

tovil iz zavrženih stvari. Ker ga je čas prehitel, omenil je le še berila, na katerih podlagi naj se vse to obravnava z obljubo, ki se je z odkritosrčnim veseljem sprejela, da bode v prihodnjem zborovanji nadaljeval in vse svoje umotvore pa razstavil pri prvi uradni okrajni učiteljski konferenciji.

Ko se še sprejme nasvet g. Burnika, da se delegata za potne troške povodom zaveznega zborovanja odškodujeta z 10 gld. in predlog tajnikov, da naj bi bilo prihodnje zborovanje zopet v Mengši prvi četrtek meseca vel. travna 1891. l., zaključil g. predsednik zborovanje z zahvalo g. referentu za njegov trud in poslušalcem na vzornem zanimanju za našo reč.

*Alojzij Kecel — Ihan.*

**Iz postojnskega okraja.** (Zborovanje.) — Nekam dolgo je že, kar je zborovalo naše društvo, a do danes Vam, g. urednik, še nihče ni poročal, kaj smo se razgovarjali na tem zboru. Tudi jaz se nisem namenil natančno popisati vsega zborovanja, ker to delo prevzel je nekdo drugi, omenim naj samo prav ob kratkem glavne točke dnevnega reda.

Po prijaznem pozdravu predsednikovem in vrlo sestavljenem poročilu tajnikovem, poročal je društveni blagajnik ob osnovi „podporne zaloge“ za članove našega društva. Zbrano učiteljstvo je radostno pozdravilo to misel in sklenilo si osnovati podporno zalogo. Namen te zaloge bode, pravega društvenika v boleznih podpirati, ako umrje, pomagati mu k pogrebnini in postaviti mu nagroben spomenik.

Dovolite g. urednik, da navedem glavne točke naše podporne zaloge. Evo jih:

1. Da oboleli pravi društvenik dobi bolniško podporo, se mora zglasiti pri društvenem vodstvu.

2. Podpora računi se od tistega dne, s katerim je c. kr. okrajna šolska oblast dotičniku zaradi bolezni dovolila dopust, oziroma je postal nesposoben za poučevanje in se mu daje do časa, ko je zopet sposoben za poučevanje. V počitnicah se mora pa dotičnik skazati z zdravniškim spričevalom.

3. Podpora se plačuje praviloma samo tri mesece in sicer 6—12 gld. na mesec, oziroma 20—40 kr. na dan; potem sme društveno vodstvo podporo znižati ali tudi popolnoma ustaviti.

4. Ako pravi društvenik umrje, izplača blagajnik sorodnikom proti potrdilu po odboru nakazano vsoto za pogrebne stroške.

5. Ako pravi društvenik nenadoma umrje ter zapusti nepreskrbljeno vdovo in otroke, sme društveno

vodstvo dovoliti trimesečno podporo, navedeno pod 4. onim, kojim je smrt rednika vzela.

6. Ako dopuščajo društvena denarna sredstva, sme društveno vodstvo ostalce rajnega na njih prošnjo še dalje podpirati.

7. Ako pravega društvenika zadene v družini velika nesreča in gmotna škoda, ima društveno vodstvo pravico na njegovo prošnjo dovoliti mu podporo.

8. Podporo pa dobi le tisti društvenik, ki je bil dve leti nepretrgoma član društva.

To so glavne točke naše podporne zaloge, o kojih se bomo še pri prihodnjem običnem zboru razgovarjali in potem visoki vladi predložili v potrdilo. Seveda, marsikdo bode vprašal, kje je pa denar? „Zrno do zrna pogača...“ Naša glavnica je narasla v dveh letih, kar društvo obstoji, že blizu do 200 gld. in kolikor poznam vzgledno učiteljstvo našega okraja, koje pri vsaki priliki pokaže, da je vneto za čast, korist in ugled našega stanu, bode glavnica tudi vedno naraščala. „V društvu je moč in pomoč!“ Vstrajna volja in veselje do društva vsega učiteljstva v našem okraju sta nam porok, da bode podporna zaloga lepo rastla, cvela in rodila plodonosen sad v korist in čast učiteljstvu postojinskega okraja.

Podpisanec stavlja je potem samostalen predlog, da vsprejme naše društvo g. Jožefa Gorupa za njegove velike zasluge za slovenski narod s tem, da mu je podaril toliko ustanov za slovenske dijake in posebno še, ker je pripravljen dati zdatno pomoč za

ustanovitv slovenske deklishe meščanske šole, svojim častnim članom.

V društveno vodstvo (odbor) bili so za tekoče leto izvoljeni ti-le gg.: Martin Zarnik (predsednik); Števo Jelenec (podpredsednik); Števo Primožič (tajnik); Francišek Zaman (tajnikov namestnik); Filip Kete (pevovodja); Jožef Kostanjevec (pevovodje namestnik) in Jakob Dimnik (blagajnik).

Delegatom za bodoče glavno zborovanje „Zaveze“ imenoval je odbor dne 6. listopada te-le gg.: M. Zarnika, Št. Jelenca, A. Skalo in J. Dimnika.

*Jakob Dimnik — Postojina.*

**(Vabilo)** k prvemu običnemu zboru „Litijskega učiteljskega društva“, dne **19. listopada** t. t. ob 10. uri dopoldne v šolskem poslopju z nastopnim vzporedom: a) Nagovor začasnega predsednika; b) poročilo o delovanju začasnega odbora; c) volitev društvenega odbora; d) pojedini nasveti.

Upamo, da se tolikanj zaželenega prvega zborovanja učiteljskega društva za „litijski šolski okraj“ udeležijo gospodje tovariši, gospičice tovarišice (osebno iz bližnje okolice in oni, ki so ob železnici), kakor tudi drugi razumniki slovenski v prav obilnem številu. Po geslu prevzvišenega vladarja: „Viribus unitis“ naj deluje novo društvo prav krepko v prid šolstva in naroda! Tedaj na svidenje 19. t. m. v Litiji!

*Začasni odbor.*

## Vestnik.

**Osobne vesti.** Na mesto obolele Ernestine Pribilove je vstopila začasno kot suplentinja na osemrazredno deklislo šolo pri sv. Jakupu izprašana učiteljica Franciška Sagorčeva. — V Waldherjev zavod so na novo vstopili kot učitelji ali korepetitorji gg. Matija Grainecker, Jožef Prevc in Ferdinand Raunegger. — V uršulinskem zavodu so z letošnjim šolskim letom pričele poučevati M. Alojzija Derffel, S. Benedikta Gutnik, Ss. Dominika in Vincencija Dereani. — V Rehnovem priv. učilišču: izprašana Marija Pajser mesto lde pl. Langer, ki je dobila mesto učiteljice v Kočevju. — Začasni drugi učitelj na bivši dvorazrednici v Trebnjem, g. Friderik Pehani, imenovan je začasnim tretjim učiteljem na sedanji štirirazrednici v Trebnjem; g. Ivan Strehovec pride kot začasni učitelj iz Št. Mihela v Vreme; gđ. Emilija Jurman pride kot začasna učiteljica iz Vrem v Šturi; izprašana kandidatinja gđ. Bibijana Bisail pride začasno v Hrenovice. — Izprašan kandidat g. A. Sone je postal nadomestni učitelj v Tržiči.

**Preizkušnja učne usposobljenosti** se vrši te dni pred izpraševalno komisijo v Ljubljani. Oglasilo se je 14 učiteljev in 8 učiteljic. Kaj več o tej preizkušnji v prihodnji številki.

**Objava.** Vsem onim učiteljem in vzgojnikom mladine, kateri se zanimajo za De Amicisovo vzgojno knjižico „Cuore“ — Srce, — se javlja, da je nje prevod na slovenski jezik že zvršen in bode v kratkem izšla v dežel.

### Gospodom stanovskim tovarišem na znanje!

III. zvezek „Skladeb + Avgusta Lebana“ se ravnokar tiska ter pride na svetlo še v tekočem meseci. Vsebina mu je nastopna:

1. Prisega, mešan zbor, (besede Lujize Pesjakove). 2. Brodar, moški četverspev, (besede poleg Raisinija zložil Fr. Z.). 3. Mojemu zavičaju, moški zbor in samospev za bariton, (besede —?—). 4. Zadnji večer, mešan zbor, (besede Simon Jenko). 5. Vojak, samospev za tenor ali sopran s spremljevanjem na klavirju, (besede Dovelove). 6. Venec vipavskih narodnih pesmij, moški zbor. (Na to točko posebno opozarjamo Vipavce naše).

Ker sem dal priredit le malo število iztisov, naj se z naročbo požuri, kdor bi delo hotel imeti. Stane s poštnino vred 45 kr.

Janko Leban, učitelj  
v Avberu pri Sežani.

**Zahvala.** Visokorodna gospa Teodora grofinja Kottulinskyjeva, posestnica boštanjske graščine itd. blagovolila je naši šoli podariti 20 gld. v nakupovanje tvarine za ročna dela, za kar se nji in vsem častitim g. g. dobrotnikom, ki so v ta namen kaj podarili, najtopleje zahvaljujeta

Alojzij Dremelj,                      Franciška Šmitik,  
predsednik krajnega šolsk. sveta.                      učiteljica.

**Zahvala.** V prijetno dolžnost si štejem, prečastitima gospodoma Mihi Potočniku, monsignorju

v Ljubljani in Šimnu Zupanu, katehetu pri nunah v Škofji Loki, ki sta blagoizvolila poslati „Narodni šoli“ za tukajšnje šolo izdatne doneske, kakor tudi slavnemu, preblagotvornemu društvu „Narodna šola“, katero mi je, za te vplačane zneske, za tukajšnje uboge učence poslalo prav obilo raznega šolskega blaga, tem potem v svojem in uboge šolske mladeži imeni najprisrčneje zahvaliti se.

Bog plati stotero vsem!

Kropa dne 24. vinotoka 1890.

Marko Kovšca, šolski vodja.

**Zahvala.** Slavno društvo „Narodna šola“ blagoizvolilo nam je poslati za majhno vsoto prav obilo

šolskega blaga za šolsko mladino. Izrekam tem potem slavnemu društvu za lepi dar presrečno zahvalo.

Fr. Modic,  
predsednik krajnega šolsk. sveta.

J. Bozja,  
nadučitelj

Vsem p. n. g. g. učiteljem, ki so nepozabnega mi soproga gospoda

**Frančiška Govekarja**

bivšega nadučitelja

k večnemu počitku na grobišče k sv. Krištofu spremili, izreka najtoplejšo zahvalo užaljena vdova in obitelj ranjkega.

**Marija Govekar.**

## Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 1025.

okr. š. sv. Popolniti je vsled smrti izprazneno mesto nadučitelja na trirazredni ljudski šoli v Šiški z letno plačo 500 gld., opravljalno 75 gld. in prostim stanovanjem.

Prošnje naj se predpisanim potem semkaj vložijo do dne 30. listopada t. l.

C. kr. okrajni šolski svet okolice ljubljanske  
dne 3. listopada 1890.

Št. 754.

okr. š. sv. Na dvorazredni ljudski šoli v Kropi je stalno ali začasno podeliti mesto učitelja ali učiteljice z letno plačo 400 gld. in prostim stanovanjem.

Prošnje za to v drugič razpisano službo morajo biti opremljene z vsemi predpisanimi prilogami in so vložiti do dne 30. listopada t. l. pri tem uradu.

C. kr. okrajni šolski svet v Radovljici  
dne 8. listopada 1890.

Št. 964.

okr. š. sv. Na štirirazredni ljudski šoli v Trebnjem je stalno ali začasno popolniti četrto učno mesto z letno plačo 400 gld.

Prošnje za to službo naj se predpisanim potem semkaj vložijo do dne 20. listopada t. l.

C. kr. okrajni šolski svet v Rudolfovem  
dne 31. vinotoka 1890.

Št. 689.

okr. š. sv. V litijem šolskem okraju se razpisujejo za sledeče kraje učiteljske službe v stalno umeščenje:

1. Hotič, jednorazrednica, letne plače 400 gld., opravljalno 30 gld. in prosto stanovanje.

2. Dole, jednorazrednica, letne plače 400 gld., opravljalno 30 gld. in prosto stanovanje.

3. Prežgajne, jednorazrednica, letne plače 450 gld., opravljalno 30 gld. in prosto stanovanje.

4. Višnjagora, trirazrednica, drugo učiteljsko mesto s 500 gld. in tretje učiteljsko mesto s 400 gld. letne plače.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja na celi poli velike osmerke 1. in 15. dan vsakega meseca; ako je pa na ta dan nedelja ali praznik, izide dan poprej ali pa dan pozneje. — List stoji za vse leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 50 kr. Udje „Slovenskega učiteljskega društva“ prejema list za 2 gld. na leto, za 1 gld. na pol leta.

Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati uredništvu v Ljubljano, Florijanske ulice št. 1; naročnino pa prejema g. Fr. Kokalj v Ljubljani na Bregu št. 16.

Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko.

Pravilno opremljene prošnje za te službe naj se vlagajo do 25. listopada t. l. pri podpisanim šolskem svetu.

C. kr. okrajni šolski svet v Litiji  
dne 9. listopada 1890.

Št. 675.

okr. š. sv. Na štirirazrednici v Smartnem pri Litiji je stalno, eventualno začasno popolniti četrto učno mesto z letno plačo 400 gld.

Prošilec za to službo naj svoje pravilno opremljene prošnje predpisanim potem semkaj vložijo do dne 20. listopada t. l.

C. kr. okrajni šolski svet v Litiji  
dne 2. listopada 1890.

Št. 1532.

okr. š. sv. Na jednorazrednici pri Sv. Ani nad Trzičem je takoj stalno ali začasno popolniti službo učitelja in voditelja z dohodki IV. plačilnega razreda.

Pravilno opremljene prošnje naj se predpisanim potem semkaj vložijo do dne 25. listopada t. l.

C. kr. okrajni šolski svet v Kranji  
dne 9. listopada 1890.

Št. 1514.

okr. š. sv. Na jednorazrednici v Velesovem je stalno, eventualno začasno popolniti mesto učitelja. Letna plača 450 gld. opravljalno 30 gld. in prosto stanovanje.

Pravilno opremljene prošnje naj se predpisanim potem semkaj vložijo do dne 20. listopada t. l.

C. kr. okrajni šolski svet v Kranji  
dne 2. listopada 1890.

V kranjskem šolskem okraju se razpisujejo v stalno umeščenje:

1. tretja učiteljska služba na štirirazredni deški šoli v Trziči z dohodki III. plačilnega razreda in 2. služba učitelja in voditelja na jednorazrednici v Olševku z dohodki IV. plačilnega razreda.

Obrok za prošnje do 25. listopada t. l.

C. kr. okrajni šolski svet v Kranji  
dne 11. listopada 1890.